

Aarhus d. 20. februar 2025

Til
Aarhus Kommune
Teknik og Miljø
Klimasekretariatet

Hørings svar til *Klimaplan 2025-2030*

Danmarks Naturfredningsforening i Aarhus (DN) takker for muligheden for at kommentere på udkastet til Aarhus Kommunes *Klimaplan 2025-2030* (Kp), *Indsatskatalog for Klimaplan* (IKp) samt *Miljøvurdering af Klimaplan* (MKp). DN havde dog gerne set at høringsperioden have været proportional med omfanget og vigtigheden af det ganske omfattende materiale, og ikke begrænset til beskedne fire uger inkl. en officiel ferieuge.

Vi vil i det følgende adressere de tre dokumenter som ét samlet kompleks under betegnelsen *Klimaplanen*, og vil primært holde bemærkningerne på et overordnet tematisk/principielt niveau. I tilfælde af tekstnære, konkrete referencer, vil vi henvise til det specifikke dokument med ovenstående forkortelser og sidetal.

Helt generelt

I 2020 forholdt DN sig ligeledes i et [hørings svar](#) til planens forgænger *Klimaplan 2021-2024*, idet klimadagsordenen dengang som nu optog foreningen. Mange af vores holdninger er uforandrede, men i mellemtiden er klima blevet indskrevet i DN's formålsparagraf og er i dag et erklæret fokusområde og en prioriteret mærkesag for Danmarks største grønne interesseorganisation.

Ikke mindst i de senere år har DN desuden opnået en stadigt dybere erkendelse af sammenhængen – såvel i årsag, som i løsning – mellem klimakrisen og natur- og biodiversitetskrisen, og nødvendigheden af at imødegå dem i fællesskab, alt imens vi holder samfundsudviklingen indenfor de planetære grænser. Det handler med andre ord ikke bare om at afværge klimaforandringerne katastrofale konsekvenser for den menneskelige civilisation af i dag, men nok så meget om at fremtidssikre eksistensgrundlaget for alt levende af i morgen.

Det kræver fundamentale ændringer i vores måde at indrette samfundet og vores tilværelse på, og kalder på nødvendige forandringer i aarhusianernes hverdag; vi skal spise anderledes, befordre os på en anden måde, forbruge mindre og i det hele taget være mere bevidste om følgerne af vores livsstil – og vi skal være villige til at handle på vores viden.

Stort set alle de ovenstående erkendelser, pointer og budskaber afspejles på én eller anden måde i Aarhus Kommunes *Klimaplan*. DN konstaterer således helt overordnet, at klimadagsordenen fylder meget i Aarhus Kommune og anerkender, at man i både Byrådet og Forvaltningen synes reelt optaget af at adressere én af vor tids allerstørste samfundsudfordringer. Men alligevel efterlades man med en foruroligende fornemmelse af, at det forbliver "business as usual" og at indsatserne er utilstrækkelige til at indfri målsætningerne.

Derfor skal nærværende hørings svar opfattes som en grundlæggende anerkendelse af Kommunens vilje til at gøre noget, men samtidig som en velment og indtrængende opfordring til at gøre mere, bedre og hurtigere. Ikke fordi de beskrevne initiativer ikke er gode eller relevante, men fordi de efter alt at dømme er utilstrækkelige til at nå målsætningerne, og fordi DN betragter klimamålene som en bunden opgave, der ikke kan udsættes og ikke må forsinkes. Det

er en nødvendighed, der kalder på det højeste ambitionsniveau og ikke efterlader plads til lunkne kompromisser, minimumsimplementering og umodne teknologier.

Aarhus i Verden

Det påpeges i Klimaplanen, at der er forhold som Aarhus Kommune ikke kan gøres ansvarlig for og heller ikke kan afhjælpe alene. Det er naturligvis både indlysende og rigtigt, men det må ikke afholde Kommunen fra at handle og søge at skabe fremdrift og forandring.

Således understreger DN vigtigheden af, at Aarhus Kommune udøver proaktiv politisk interessevaretagelse på alle relevante niveauer, og benytter enhver given anledning til at fremme nationale og regionale initiativer og incitamentstrukturer, som understøtter den grønne udvikling og forandring. Hvor det overhovedet er muligt, skal Kommunen påvirke det landspolitiske niveau og derigennem arbejde for at omgøre eller ændre uhensigtsmæssigt lovgivning, som forhæler eller obstruerer de bæredygtige løsninger. Netop i kraft af kommunens størrelse og indflydelse, påhviler der Aarhus en særlig forpligtigelse til at gå foran og præge udviklingen.

Aarhus og borgerne

På samme måde må Kommunen ikke vige tilbage for at stille krav til den aarhusianske befolkning. Nødvendigheden af ikke kun at opnå CO₂-neutralitet i Kommunen som koncern, men også som geografisk enhed, kalder på andet og mere end gulerod og venlige henstillinger til borgere og erhvervsliv. Klimafremmende rammevilkår og incitamentstrukturer skal udrulles og fastholdes, så de driver udviklingen i en gunstig retning og får reel samfundseffekt.

Klimaplanen fastslår, at klimainsatsen ikke må have en social slagside og medføre urimelige konsekvenser for samfundets svageste. Det erklærer DN sig naturligvis fuldstændig enig i, men det må ikke føre til politisk berøringsangst eller blive en undskyldning for ikke at foretage de nødvendige handlinger, der ansporer til en ændre adfærd. Pointen er, at uanset den enkelte aarhusianers livssituation, skal det gøres attraktivt at tænke og handle klimarigtig, og det bør en kommunal Klimaplan bidrage til og understøtte.

Borgerinddragelse

Borgerinddragelse fremhæves i Klimaplanen primært i forbindelse med placering af VE-anlæg. Det skyldes givetvis de udfordringer, der ikke blot i Aarhus Kommune men i hele landet knytter sig til VE-projekter, og den lære, som politikere og myndigheder har draget af processen. Og det er godt, at Kommunen således drager på erfaringen og vil tilstræbe en grundig dialog med borgerne.

Men det er vigtigt at påpege, at borgerinddragelse også helt generelt i forhold til de store forandringer vi som samfund står overfor, er afgørende for en vellykket transition. Befolkningen skal føle ejerskab til ikke alene processen men også til virkemidlerne, og præmissen skal være individuelt forstået før den kan blive kollektivt accepteret.

Derfor bør Klimaplanen afspejle en konsekvent vilje til at involvere aarhusianerne fra undfangelse af ideerne til realisering af de konkrete projekter og indsatser, og gerne i højere grad anvise konkrete veje og metoder til denne involvering. DN bidrager gerne efter bedste formåen til den brede folkeoplysning og indgår konstruktivt i mobiliseringen af borgerne, ligesom vi fortsat ser frem til at deltage i relevante interessentfølgegrupper og samarbejdsfora.

Økonomi og omkostningseffektivitet

Begrebet *klimaøkonomisk* anvendes flittigt i Klimaplanen, og der redegøres for begrebet med følgende formulering (Kp. s. 7):

“Den klimaøkonomiske tilgang er i tråd med hovedprincippet i den danske klimalov, og handler om at prioritere en så omkostningseffektiv realisering af klimamålene som muligt”.

DN skal ikke anfægte det fornuftige i at bruge skatteborgernes penge ansvarligt og med omtanke. Blot er det afgørende, at finansieringen af klimainsatsen budgetteres i overensstemmelse med opgavens omfang og presserende natur; det er ikke billigt at omstille samfundet til reel bæredygtighed og klimaneutralitet, og den erkendelse bør lægges til grund for indsatsen. Hensynet til en øjeblikkelig omkostningseffektivitet må således ikke stå i vejen for investerin-

ger, der i et langsigtet perspektiv giver mening og sandsynliggør en realisering af klimamålene.

Ligeledes er det vigtigt, at de i Klimaplanen hyppigt italesatte *synergieffekter* indgår i beregningerne, således at gevinsten ved en investering måles på *alle* relevante parametre, herunder natur- og drikkevandsbeskyttelse, klimatilpasning, menneskelig sundhed og trivsel samt re-kreative potentialer; det vil typisk afsløre, at pengene er godt givet ud og bidrager til en flersidig styrkelse af såvel naturgrundlaget som af samfundet.

Biogas – Biogen energipark

DN finder det tankevækkende, at forslaget om en biogen energipark skal bidrage med ca. lige så meget som de øvrige tiltag for arealanvendelse tilsammen (IKp. s. 40/Kp. s. 25) Det er bekymrende, at en så stor del af klimaindsatsen baseres på relativt umodne teknologier og på husdyrafhængig biogas.

DN er stærkt forbeholden overfor biogas som en fremtidig del af løsningen. Her er der ikke reelt tale om en CO₂-neutral eller vedvarende energikilde, og slet ikke for så vidt angår biogas baseret på restprodukter fra husdyrproduktion, som bidrager med en endog meget stor klimabelastning.

Samtidig er det intensive husdyrhold – især i det konventionelle landbrug – også i modstrid med målsætningerne på alle kommunens øvrige erklærede grønne dagsordener såsom biodiversitet, grundvandsbeskyttelse og næringsstofreduktion i havmiljøet. For ikke at tale om dyrevelfærd og ambitionen om en kostomlægning i befolkningen, som rummer flere plantebase-rede fødevarer.

Med andre ord må gyllebaseret biogas efter DN's opfattelse for alt i verden ikke medføre en *lock-in* effekt, som fastholder og understøtter en ikke-bæredygtig husdyrproduktion, og grundlæggende er kontraproduktiv ift. muligheden for en gennemgribende grøn omstilling af landbrugserhvervet. Fremstilling af biogas og evt. følgeprodukter bør således alene baseres på (andre) organiske affalds- og overskudsprodukter, og i øvrigt betragtes som et marginalt virkemiddel til at indfri klimamålene.

Biomasse og klimaneutrale alternativer

I lighed med biogas finder DN det grundlæggende meget problematisk, at biomasse formelt betragtes som CO₂-neutralt. Skønt Aarhus Kommune ikke isoleret set kan bebrejdes at lægge den præmis til grund for deres klimaindsats, så medfører det dog en helt fundamentalt falsk forudsætning for regnestykket om CO₂-reduktioner, idet man med biomasseforbrænding fortsat udleder klimagasser, som – uanset deres ikke-fossile oprindelse – bidrager til den globale opvarmning.

Endelig er den primære biomassefraktion fra skov- og træindustrien gang på gang blevet påvist at være stærkt problematisk og decideret ikke-bæredygtig i et biodiversitetsperspektiv. Biomasse (og i særdeleshed (udenlandsk) træ-biomasse) skal derfor i videst muligt omfang – og hurtigst muligt – udfases af energimixet og erstattes med klimaneutrale alternativer som f.eks. geotermi og varmepumpeteknologi.

Geotermi og varmepumper

DN har hidtil bakket varmt op om den igangværende etablering af geotermisk fjernvarme i Aarhus Kommune, og gør det fortsat. Med forbehold for uforudsete miljøudfordringer, bør kapaciteten øges til det maksimale og udbredes til flest mulige husstande i kommunen.

Ligeledes bør varmepumpeteknologi understøttes og udbredes, og herunder bør Aarhus Kommune overveje at styrke og udnytte synergien mellem de mange virksomheder i Aarhus og Østjylland, som befinder sig i den internationale sværvægtsklasse indenfor netop udvikling og produktion af varmepumpeteknologi. Det vil gavne såvel klimaet som den lokale/regionale erhvervsudvikling, og dermed også understøtte Aarhusmålene (Kp. S. 4).

CCS/U – Carbon Capture and Storage/Utilisation

DN konstaterer, at CCS/U er uomgængelig, hvis vi skal lykkes med ikke blot at standse udledningen af klimagasser, men også reducere den mængde som vi allerede har udledt til atmosfæren. Af klimaplanen (Kp. s. 21) fremgår det således, at CCS spiller en endog meget afgørende rolle i de samlede reduktionsbestræbelser, og planen er at montere et anlæg på Lisbjerg forbrændingsanlæg, hvormed man kan indfange røggasserne fra forbrænding af biomasse og husholdningsaffald.

DN mener imidlertid grundlæggende at CCS bør betragtes som en meget energikrævende overgangsteknologi, som ikke må blive en varig undskyldning for fortsat skadelig afbrænding af biomasse, fossil eller ej. Ved at satse så stort på CCS, binder man sig i en meget lang årrække til en problematisk praksis og risikerer dermed – uanset udfasning af biomasse – en *lock-in* effekt på affaldsforbrænding.

Endelig skal CC(S/U) jo vurderes som en samlet løsning, hvori indgår håndtering og anvendelse af den CO₂ som udvaskes af røgen. DN har forgæves søgt i Klimaplanen (på tværs af alle dokumenter) efter Kommunens planer for realisering af den fulde teknologi, dvs. hvilke initiativer man forventer at iværksætte for at opbevare eller nyttiggøre den indfangede CO₂.

VE-anlæg

Det er almindeligt anerkendt, at en omfattende omstilling til en grøn varmeforsyning og transportsektor vil kræve massivt øgede mængder vedvarende energi. Derfor har Kommunen også et mål om opstilling af flere landbaserede vindmøller og solcelleanlæg, som DN grundlæggende bakker op om.

Vi må imidlertid konstatere, at udviklingen så vidt er gået meget langsomt, og der stort set ikke er realiseret nogle VE-anlæg i Aarhus Kommune siden Kommunens *Temaplan for placering af VE-anlæg* blev vedtaget i 2020. Det skyldes mange forhold, men heriblandt en vanskelig balanceakt, hvor kommunen skal vægte hensynet til de bydende nødvendige solceller og vindmøller overfor beskyttelse og fremme af naturværdier og hensynet til lokalt bosattes trivsel og livskvalitet.

I Klimaplanen (MKp. s. 39) fremføres det – i forbindelse med kumulative effekter af flere tiltag – at den forventede opstilling af VE-anlæg uundgåeligt vil have væsentlig negativ visuel og landskabelig påvirkning. Her må det være Kommunens opgave at vægte denne faglige vurdering overfor behovet for VE, og finde en balance som i videst muligt omfang respekterer hensynet til det eksisterende, uden at forhindre den grønne omstilling. For DN er den *visuelle* påvirkning af et landskab væsentlig, men ikke afgørende, hvis en overvægt af andre faktorer taler for en lokalitets egnethed til placering af VE-anlæg.

Det er afgørende for Kommunens samlede klimaindsats, at fremdriften i VE-etableringen øges markant. Der bør derfor arbejdes mere målrettet på at realisere de allerede vedtagne lokaliteter og evt. udpege nye. Det meget specifikke antal vindmøller, som Aarhus Kommune har besluttet, må nødvendigvis hele tiden tænkes i en sammenhæng, idet et givent vindmølleprojekt – uanset ejerforhold – kræver adskillige møller for at være rentable. Med ambitionen om 3 vindmøller ved Vosnæs og forslaget om 4+2 møller på Aarhus Havn (hvoraf de 2 formentlig er urealistiske), savnes således realistiske planer for den 8. vindmølle, der næppe vil kunne opføres isoleret.

Arealanvendelsen - Natur og Landbrug

Den fremtidige arealdisponering og -anvendelse spiller selvsagt en afgørende rolle i Kommunens ambition om klimaneutralitet. Landbruget fylder således mere end halvdelen af kommunens areal og er ansvarlig for en betragteligt klimabelastning. Ikke mindst på dette område er det derfor relevant at tænke indsatserne sammen med de andre store samfundsudfordringer og høste synergi ved såkaldt *naturbaserede løsninger*.

Her bør klimaindsatsen også understøtte biodiversitet, rent drikkevand, regnvandstilbageholdelse og rekreative muligheder for den aarhusianske befolkning. DN er indstillet på at medvirke aktivt og konstruktivt i planlægningen, og vil gøre en helhjertet indsats for at styrke den brede folkelige forankring af omdannelsen af landskaberne igennem den grønne trepart og andre relevante sammenhænge.

DN har således store forhåbninger til Kommunens erklærede målsætning om en tredeling af arealanvendelsen (Kp. s. 24), og ser det som nøglen til at adressere og løse en række af de udfordringer, som i dag bl.a. forhindrer den nødvendige drikkevandsbeskyttelse og optimale biodiversitetsforvaltning. Det forudsætter imidlertid, at de konkrete formål og virkemidler i arealomlægningen tænkes sammen i et natur- og biodiversitetsperspektiv, således at man undgår et fragmenteret patchwork af løsrevne initiativer, som ikke understøtter naturens behov for plads i store, sammenhængende områder.

Derfor finder DN den konkrete udpegning af arealerne helt afgørende for at høste det flersidige udbytte og opnå reel naturbeskyttelse, samtidig med den nødvendige klimaeffekt. I samme forbindelse lægger DN vægt på, at den markante øgning af det aarhusianske skovareal i vid udstrækning bør ske som en gradvis og naturlig tilgroning til urørt skov – evt. stedvist assisteret ved indplantning af manglende nøglearter – fremfor ved en omkostningstung etablering af klassiske produktionsskovkulturer.

Transport og mobilitet

DN vil – ligesom Kommunen også vælger at gøre i Klimaplanen - forholde sig særskilt til den kommende udmøntning af Mobilitetsplanen. Her forventer vi at spørgsmålet om, hvordan transportsektorens store klimabelastning skal nedbringes, vil blive fyldestgørende besvaret.

Dog kan vi ikke lade være med at bemærke, at man i Klimaplanen (IKp. s. 23) identificerer kommunens vigtigste samarbejdspartnere, hvorunder *borgerne* imidlertid glimrer ved deres fravær. Det er formentlig blot et fortolkningsspørgsmål, men man kunne have valgt at tilføje *Offentligheden, Fællesråd, erhvervsorganisationer* m.fl.

Uanset, giver det anledning til at understrege vigtigheden af at betragte aarhusianerne som centrale aktører i realiseringen af et markant ændret mobilitetsmønster; uden deres aktive medvirken vil øvelsen ikke lykkes.

Afslutningsvis

DN har ikke haft mulighed for at forholde sig til de øvrige temaer i Klimaplanen. Det er imidlertid ikke et udtryk for at vi finder dem irrelevante eller uvæsentlige, idet vi deler opfattelsen af, at en helhedsorienteret tilgang til klimaudfordringen er påkrævet for et vellykket udfald. Vi vil til stadighed og i talrige andre sammenhænge udfordre og samarbejde med Kommunen og enhver, som deler ønsket om at skabe et bæredygtigt samfund og en grønnere fremtid.

Med venlig hilsen

Kurt Søe, på vegne af Klimagruppen i DN Aarhus
Sebastian Jonshøj, formand